

SEMINÁR

III VODNÝ PLÁN SLOVENSKA NA ROKY 2022 - 2027

PRÍPRAVA VÝZNAMNÝCH VPLYVOV NA STAV VODNÝCH ÚTVAROV V SÚLADE S POŽIADAVKAMI
RÁMCOVEJ SMERNICE O VODE

Z Á Z N A M

Dátum konania: 6. november 2019
10⁰⁰ – 14⁰⁰ hod.
Miesto konania: VÚVH – zasadačka na 5. poschodí
Nábřežie arm. gen. L. Svobodu 5, Bratislava

Seminár usporiadala sekcia vôd MŽP SR v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti, pod záštitou štátneho tajomníka MŽP SR Norberta Kurillu. Je to v poradí druhý seminár zo série aktivít pre odbornú i laickú verejnosť, ktorých cieľom je zvýšiť informovanosť a zapojiť čo najširší okruh cieľových skupín do procesu tvorby a schvaľovania strategického dokumentu „Vodný plán Slovenska na roky 2022-2027“.

Seminára sa zúčastnilo **101** zástupcov:

- dotknutých ústredných orgánov štátnej správy a ostatných ústredných orgánov štátnej správy a ich odborných organizácií,
- mimovládnych neziskových organizácií aktívnych v oblasti starostlivosti o životné prostredie,
- odbornej verejnosti,
- samosprávnych orgánov,
- ostatných dotknutých záujemcov.

Seminár moderoval **Miroslav Mojžiš** z Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Úvod

Úvod k semináru a kľúčové témy predniesol generálny riaditeľ sekcie vôd MŽP SR **Vladimír Novák**. Zdôraznil, že vstupujeme do prípravy 3. cyklu implementácie rámcovej smernice o vode, ktorej hlavným cieľom je dosiahnutie dobrého stavu všetkých vôd do roku 2027. Keďže sa jedná o strategický dokument, ktorý presahuje kompetencie jedného ministerstva, je potrebná dôsledná koordinácia ostatných rezortov a široká účasť odbornej aj laickej verejnosti.

Cieľom podujatia je informovať verejnosť o pokroku v plnení záverov z predchádzajúceho seminára o oboznámenie s aktuálnym stavom prípravy identifikácie významných vodohospodárskych problémov pre tretí cyklus implementácie rámcovej smernice o vode.

Štátny tajomník MŽP SR **Norbert Kurilla** konštatoval, že je pozorovateľná zmena k prístupu tvorbe politík životného prostredia v oblasti voda. Správne nastavenie prípravy tretieho cyklu Vodného plánu Slovenska aj vďaka námetom a pripomienkam verejnosti, participatívnosť a inkluzívnosť je niečo, čím sa chceme riadiť v tvorbe politík.

Informácia o pokroku v plnení záverov zo seminára 21.06.2019

Rozvoj VV a VK najmä v obciach pod 2000 obyvateľov a Obnova existujúcej vodovodnej a kanalizačnej siete (Ing. Lýdia Bekerová, sekcia vôd MŽP SR)

- Súčasné možnosti financovania rozvoja VV a VK sú najmä z verejných prostriedkov z Operačného programu Kvalita životného prostredia (OPŽP) 2014-2020, Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP) 2014-2020 a z Environmentálneho fondu (EF).
- V príprave je nový operačný program na r 2021-27, v 1Q/2020 bude predložený návrh prioritizácie investičných potrieb; partnerská dohoda s EK a operačné programy budú schválené v 4Q/2020.
- K podpísaniu partnerskej dohody s EK je potrebné splniť základné podmienky a predložiť koncepčné dokumenty: Plán rozvoja VV a VK pre územie SR, Investičný plán pre aglomerácie > 2 000 EO, Národný plán obnovy VV a VK a Investičné potreby pre novú smernicu o pitnej vode a jej revidované parametre.
- Financovanie výstavby pre aglomerácie nad 2000 EO bude prevažne z OP. Malé aglomerácie sa budú uchádzať o financovanie z EF. Kritéria návrhu financovania z EF boli prerokované vládou SR (uznesenie vlády SR č. 521/2019), pričom priority sú a) dotácia na dokončenie celej stavby podľa návrhu priorít, b) ukončenie stavby do 3 rokov, c) uprednostnenie dotácie s kombináciou úveru. Vláda SR sa zaviazala alokovať ročne 50 mil. EUR do roku 2030. Max výška dotácie a ostatné podmienky budú upresnené do konca roka.
- Zásobovanie pitnou vodou z VV dosiahlo v roku 2018 89 percent obyvateľov, 477 obcí je bez VV (najmä KE a PO kraj). V prípade odkanalizovania je 68,4 percenta obyvateľov napojených na VK. Odhadované celkové finančné potreby pre VV predstavujú 328 mil. EUR (VV) a 1,7 mld. EUR (VK).
- Finančné prostriedky čerpané v období 2002-2020 predstavovali 1,58 mld. EUR z EU fondov a 107 mil. EUR z EF najmä na rozvoj VK.
- V príprave je Národný plán obnovy VV a VK, pričom boli oslovené obce, vodárenské spoločnosti a iní vlastníci VV a VK – prvý návrh bude spracovaný do konca r. 2019.

Revitalizácia vodných tokov SR (doc. Ing. Andrej Škrinár, PhD., STU Bratislava)

- Bola vytvorená expertná skupina pre prípravu metodiky na prioritizáciu obnovy úsekov tokov. Materiál bude adresovať otázky nedostatku vody a sucha. Navrhne sa výber pilotných úsekov na revitalizáciu.

Stavebné uzávery pre vodné nádrže (Ing. Viera Vikukelová, riaditeľka odboru strategického vodného plánovania MŽP SR)

- Stavebné uzávery boli určené v predchádzajúcich vodohospodárskych plánoch za účelom budovania vodných diel na zabezpečenie dostatku vody pre hospodárstvo a obyvateľov. Tieto plány boli postupne modifikované s ohľadom na hodnotenie bilancie a potrieb vody.
- Výhľadové potreby, oblasti s deficitom vody a lokality vhodné na výstavbu vodných diel boli následne premietnuté do územno-plánovacej dokumentácie. Aj keď sa po roku 1990 výrazne znížili odbery vôd, revízia VH bilancie v roku 2014 zostáva nezmenená z dôvodu nových výziev (sucho, zmena klímy).
- Očakáva sa ďalšie prehodnotenie potrieb výstavby vodných diel v súvislosti s prijatým Akčným plánom boja proti suchu (v dokumente sú konkrétne termíny a úlohy plnenie akčného plánu).

Aktualizácia Plánu manažmentu povodňových rizík v SR na roky 2022 – 2027 (Ing. Juraj Šiatkovský, riaditeľ odboru manažmentu povodí a ochrany pred povodňami, MŽP SR)

- Proces plánovania má tri časti – hodnotenie povodňového rizika, spracovanie máp povodňového ohrozenia a rizika a plány manažmentu povodňového rizika.
- V prvom pláne boli identifikované lokality (588 oblastí), preventívne opatrenia a plány predpovede povodní a prácu s verejnosťou.
- Prehodnotenie lokalít – zmenených na geografické územia v r. 2018 sú vstupom pre tvorbu opatrení v 2 plánovacom cykle.
- Výrazná potreba spolupráce s obcami, ktoré musia zosúladiť rozvoj obce s opatreniami v povodňovom pláne.

Oboznámenie s návrhom významných vodohospodárskych problémov na zverejnenie od 22.12.2019 do 22.06.2020 (Ing. Ivana Bajkovičová, Výskumný ústav vodného hospodárstva)

- Predstavenie procesu prípravy identifikácie významných vodohospodárskych problémov.
- Súčasný stav vyhodnotenia opatrení druhého Vodného plánu Slovenska pre návrh vodohospodárskych problémov.

Oboznámenie s vyhodnotením dotazníka k významným vodohospodárskym problémom (Ing. Ľudmila Strelková, sekcia vôd MŽP SR)

- Dotazník bol uverejnený online na web stránke Vodný plán Slovenska a zapojilo sa do neho 31 subjektov.
- Podnety sa týkali jednak koncepčných otázok, ale aj veľmi konkrétnych situácií.
- Mnohé podnety súviseli s podozrením na porušovanie platnej legislatívy (vypúšťanie žump, vypúšťanie do povrchových vôd bez povolenia, nedodržiavanie obmedzení v inundačných územiach a v lokalitách v povodňovom riziku a povoľovanie alebo nesprávna prevádzka MVE, príp. nedodržiavanie manipulačných poriadkov VH diel) – tieto podnety si vyžadujú riešenia jestvujúcimi právnymi nástrojmi.
- Námety pre 3 plánovací cyklus obsahovali otázky riešenia sucha a nedostatku vody (hospodárenie s dažďovou vodou ako zdrojom vody, starostlivosť o lesy, spracovanie koncepcia revitalizácie tokov) ako aj posilnenie ekosystémových služieb vodných útvarov a obmedzenie výstavby MVE, resp. budovanie rybovodov.
- Na podnety bude podrobne odpovedané konkrétnym subjektom.

Moderovaná diskusia v tematických blokoch (Ing. Miroslav Mojžiš, PhD., Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti)

Znečistenie povrchových vôd: organické znečistenie, znečistenie živinami, znečistenie prioritnými látkami a chemickými látkami relevantnými pre SR, bodové a difúzne zdroje znečistenia, informačné systémy na evidenciu znečisťovateľov/znečistenia.

Diskusia bola zaznamenaná nasledovne (bez uvedenia subjektu, ktorý podnet prezentoval):

- Znečistenie splaveninami a z ťažby – komu patria splaveniny? Legislatívny problém?
- Ne-sanovanie lesných ciest po ťažbe, kto zodpovedá.
- Vymožiteľnosť práva, implementácia legislatívy (je potrebná aj hmotná zodpovednosť)
- Evidencia znečisťovateľov nie je dostatočná (hlavne pod Bratislavou) – potreba informačných systémov veľkých znečisťovateľov.
- Návrh aby VP obsahoval represiu odstránenia dotácií poľnohospodárom tam, kde znečisťujú
- Pripomienka, že niektoré podnety prichádzajú tam (na SAŽP), kde nie sú nástroje na vymožiteľnosť práva.
- Podnet na zaradenie do významných VH problémov otázku manažmentu sedimentov – manažment je potrebných pre zachovávanie eko-systémových služieb a ďalšie; Bagrovanie sedimentov a štrku: presahuje miestne problémy, dochádza k degradácii ekosystémov; Poukázanie na niektoré praktiky (Devínska cesta) kde bagrovanie sedimentov bolo také, že štrk bol odbagrovaný na brehy a po dažďoch sa štrky dostali späť do vodného toku, vyhodené peniaze; je vôbec spracovaná metodika sanovania sedimentov (aj z hľadiska kontaminácie)?
- Sedimenty z MVE – dochádza k havarijným stavom a úhynu rýb – riešiť v rámci manipulačných poriadkov – dať dokopy odborníkov, ktorí by sa tým zaoberali.
- Upozornenie že pri MVE Nové Zámky sa neriešili pripomienky v povoľovacom konaní, MŽP rozhodol v prospech developera a povolilo stavbu.
- Problematika ramennej sústavy Dunaja (významný problém?) alebo riešenie na úrovni niektorého z významných VH problémov (HYMO).
- Upozornenie, že medzi NR a NZ často dochádza k úhynu rýb – je to z dôvodu prepadu odpadových vôd z ČOV (?), nedostatok kyslíka ovplyvnená MVE (?).
- Plošné znečisťovanie – previazanie na MPo (agro, lesy) – je to len deklaratívne, alebo záväzné? Aké sú nástroje pre užívateľov pôdy a lesov, vymožiteľnosť práva.

Hydromorfologické zmeny: morfológické zmeny, narušenie priečnej a pozdĺžnej kontinuity tokov, zmeny bilancie sedimentov, hydrologické zmeny, nedostatok vody, odbery alebo vypúšťania (v zmysle kvantity vody).

Diskusia bola zaznamenaná nasledovne (bez uvedenia subjektu, ktorý podnet prezentoval):

- Upozornenie, že dochádza k rozporu s ochranou prírody a opatreniami vodného plánu, hlavne v extraviláne sa nedodríava zachovanie kontinuity.
- Podnet, aby bol prehodnotený paragraf 45 VZ, alebo zabezpečiť výklad (treba dodržiavať status quo....v dynamickom režime riečnych ekosystémov) - zneužívanie zákona o ochrane pred povodňami, príklad rieka Belá - správca má svojvôľu pre úpravu tokov po povodniach; v extravilánoch by sa mala regulovať činnosť SVP - napr. údržba korýt a brehov, odpíšte od krajín - nechať priestor riekam.
- Podnet na zaoberanie sa problémami degradácie ako aj estetického znehodnocovania tokov a okolia; dochádza k degradácii oddychových, rekreačných a estetických funkcií vodných tokov s negatívnym vplyvom na kvalitu života ľudí.
- Vodné cesty pre rekreáciu a vodnú turistiku sa prerušujú výstavbou MVE, turisti odchádzajú preč.
- Požiadavka MVO – osobitne sa venovať hydromorfologickým zmenám na Dunaji.

- Ako sú oslovovaní súkromní vlastníci ako spriechodňujú hate? MVE a VD ktoré sú staré, nefunkčné - čo s nimi? Bude spracovaná výhľadová koncepcia?
- Funkčná laterálna konektivita - po povodniach máme problémy s komármi – vyžaduje sa riešenie systémové (nie nárazové, často prípravkami škodlivými pre životné prostredie) - na úrovni správcu toku (technicky aj finančne) - zmierňovať dôsledky (komfort obyvateľov eko-spôsobmi).
- Otázka výstavby v inundačných územiach - povolia sa stavby a následne sa vymáha ochrana pred povodňami.
- Zakomponovať do programov opatrení ochranu jeseterov – Slovensko sa prihlásilo k Akčnému plánu ochrany jeseterov - doteraz je to len na deklaratívnej úrovni - mali sme vykonať štúdiu uskutočniteľnosti na Gabčíkove. Patrí do „Iné problémy“.
- Pri opatreniach HYMO sa sústreďujeme sa na kontinuitu bioty - mali by sme sa zaoberať manažmentom a bilanciou sedimentov.

Podzemné vody: zmeny kvality (znečisťovanie dusíkatými, pesticídnymi a nebezpečnými látkami), a zmeny kvantity (odbery vôd).

Diskusia bola zaznamenaná nasledovne (bez uvedenia subjektu, ktorý podnet prezentoval):

- Upozornenie na netesné, nefunkčné žumpy alebo nesprávne nakladanie z odpadovými vodami zo žump – chýba kontrola správnej prevádzky a bezpečnej likvidácie; alebo je potreba revízie (nového) právneho predpisu. V kompetencii obce (stavebného úradu), povinnosti pre občanov sú v právnom predpise. Je potrebná súčinnosť a spolupráca s obcou; Kým obce nebudú mať kanalizáciu je potrebná dôsledná kontrola; inovačné prístupy obcí (?); Malé obce nemajú kapacity pre rozvoj VV a VK – ako pomôcť pri príprave projektovej dokumentácie? Výstavby? Prevádzky? Bude toto riešiť pripravovaný plán rozvoja VV a VK? Bude daná priorita výstavbe ČOV v územiach s osobitným režimom?
- Mali by sme sa zaoberať aj dlhodobou víziou: Delená kanalizácia aj na úrovni domov (grey and black water).
- Zaostáva vymožiteľnosť práva aj pri ochrane podzemných vôd.
- Akútna personálna (a možno aj technická?) pod-dimenzovanosť na SIŽP.
- Podnet na seriózny monitoring podzemnej vody Žitného ostrova – znečistenie ide na ŽO a následná neznalosť, čo sa deje pod BA. Je potrebný prieskum modelu hydro-geo – kvalitný monitoring – 3D model chýba; Horný Žitný ostrov – ako je chránená CHVO? Sú pravidlá/povinnosti riadne rešpektované?
- Upozornenie, že sa uskutočňujú (budú uskutočňovať) geologické práce v CHVO? Dostali povolenie na prieskumné práce, ako je to možné?
- Agro znečistenie – veľkovýkrmne ošípaných – lokálny problém alebo systémový.
- Nielen znečistenie dusíkom, ale aj sýrany v podzemných vodách – možno viac o tom rozprávať medzi odborníkmi – v opatreniach venovať väčšiu pozornosť.

Iné problémy: nedostatok vody a sucho, invázne druhy, adaptácia na zmenu klímy, manažment kvality sedimentov, otázka jeseterov, vplyv infraštruktúrnych projektov, širšie sektorové prepojenia (protipovodňová ochrana, energetika, lodná doprava, poľnohospodárstvo a lesníctvo atď.).

Diskusia bola zaznamenaná nasledovne (bez uvedenia subjektu, ktorý podnet prezentoval):

- Podnet, aby do budúceho (budúcich) seminára bola do programu zaradená problematika ochrany prírody - povodne treba vnímať ako potrebu pre ekosystémy; priestor pre riekú je potrebný, vnímať povodne (aj) pozitívne - odpoveď: opatrenia sú zamerané na ochranu obyvateľov, majetku a ochrany prírody vrátane.
- Otázka: vodné diela sú uvedené v územnom pláne; je potreba mať tieto VD v pláne verejno-prospešných stavieb (treba overiť).

- Sucho a nedostatok vody - máme nové vedomosti a info, a my stále vypočítavame potreby vody tradičným spôsobom - čo tak doplniť ako zdroj vody aj dažďovú vodu? Otázka sucha a nedostatku vody nie je možné riešiť bez výstavby VD – v Akčnom pláne sa nachádzajú opatrenia, otázkou je, či tento dokument je dostatočne „preložený“ do plánu zodpovedných subjektov.
- Zapojenie rezortu/sektora energetiky je nedostatočné: Tržby MVE nie sú veľké a MVE väčšinou boli postavené s pomocou dotácií. Žiadame zastaviť takéto škodlivé dotácie na výkup elektrickej energie, vplyv lobby a korupcia??
- Potreba venovať sa cenám vody v poľnohospodárstve – tieto sa musia zvýšiť.
- Požadovať nákladovú analýzu (Cost-benefit) pre životnosť VD (dôraz vyžadovať takéto štúdie v čase plánovania); taktiež je potrebné vyžadovať C-B analýzu aj pre projekty revitalizácie.
- Upozornenie, že prírodná rezervácia Šúr je v ohrození: historické územie mokrade - nová zástavba Čiernej vody spôsobuje degradáciu a zničenie tejto lokality (RAMSAR lokality).
- Navrhnuť spôsob kontroly invázných druhov (???); Zregulované toky majú za následok aj šírenia invázných druhov....
- Revitalizácie tokov (návrhy) sa by mali spracovať v úzkej spolupráci so správcom toku a ŠOP.
- Konkrétna problematika inundačného územia na Devínskej ceste: tu bola povolená výstavba pred tým, ako bolo územie vyhlásené za rizikové - občania potrebujú aktívne opatrenia jestvujúceho stavu. Kto by mal byť iniciátorom aktívnych opatrení (správca, obec, OZ) Okamžitá reakcia z SVP: budú sa robiť konkrétne opatrenie pre toto územie, ale nie je celkom pravda, že vlastníci územia nevedeli, že sú v inundačnom pásme, boli upozornení na potrebu znášania nákladov.
- Všeobecná otázka: Aké problémy budú definované ako "významné"? - prosíme podložiť údajmi, informáciami – chýba vyhodnotenie predchádzajúceho cyklu, a tiež podkladové informácie, ktoré určili, že významné problémy sú „významné“.

Návrh záverov zo seminára

Z diskusie k návrhu významných vodohospodárskych problémov vyplynuli nasledujúce okruhy tematických problémov na ďalšie riešenie:

- **Revitalizácia tokov**
- **Vymožiteľnosť práva**
- **Manažment sedimentov**
- **Nakladanie s odpadovými vodami**

Záver

Generálny riaditeľ sekcie vôd MŽP SR Ing. Vladimír Novák poďakoval účastníkom za aktívnu účasť na seminári.

Orientačný plán ďalšieho postupu v príprave III. Vodného plánu Slovenska:

- **22.12.2019 – 22.06.2019** **zverejnenie** návrhu významných vodohospodárskych problémov na pripomienkovanie, aktívnu účasť a konzultácie s verejnosťou
 - **22.12.2019 – 30.04.2020** **písomné pripomienky** verejnosti
 - **04.05.2020 – 22.06.2020** **konzultácie** s verejnosťou
- **Jún 2020** **seminár**
- **November 2020** **seminár**